

ШУЛЬГА М. Г.
МИТНІ І ТАРИФНІ ПІЛЬГИ

Стаття присвячена проблемам визначення митних і тарифних пільг, їх класифікації, з'ясування їх ролі у митній політиці держави.

Ключові слова: *Митна політика, митні пільги, тарифні пільги (преференції), адміністративно-правове забезпечення, тарифне регулювання, привілеї та імунітети.*

Стаття посвящена проблемам определения таможенных и тарифных льгот, их классификации, выяснения их роли в таможенной политике государства.

Ключевые слова: *Таможенная политика, таможенные льготы, тарифные льготы (преференции), административно-правовое обеспечение, тарифное регулирование, привилегии и иммунитеты.*

The article is devoted the problems of determination of customs and tariff facilities, their classifications, ascertain their role in the customs policy of the state.

Keywords: *Customs policy, customs facilities, tariff facilities (preferences), administrative law ensuring, tariff adjustment, privileges and immunity.*

Постановка проблеми. Після відмови держави від монополії зовнішньої торгівлі, в Україні стрімко зросла кількість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. За таких умов виникає багато проблем щодо визначення основних інструментів митної політики країни. Вивченню та науковому аналізу підлягають усі методи державного впливу у сфері переміщення товарів через митний кордон. Особливо вагоме значення мають основні інструменти реалізації митної політики – митно-тарифні і нетарифні заходи. Зусиллями представників правової і економічної наук формується окремий інститут правових пільг у сфері митних правовідносин. Пільги, передбачені у митному або податковому законодавстві, а також передбачені в міжнародних договорах України як засіб митного регулювання, стимулюють учасників зовнішньоекономічних відносин і створюють не тільки певний спрощений порядок митного контролю й митного оформлення, але й звільнення від сплати мита та інших обов'язкових платежів.

Від того, наскільки ефективним буде адміністративно-правове забезпечення надання митних і тарифних пільг, наскільки поставлені цілі та завдання відповідатимуть вимогам сьогодення, зрештою залежить стан і подальший розвиток зовнішньоекономічної діяльності, захищеність економічних інтересів та економічної безпеки держави, гарантії законних інтересів суб'єктів транскордонного переміщення товарів.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Питання надання митних і тарифних пільг досі залишаються малодослідженими та дискусійними в юридичній науці взагалі, та в адміністративному праві зокрема. Такі питання були предметом науково-теоретичних досліджень у працях С. В. Ківалова [1], А. В. Малька [2], Б. М. Габричидзе [3], Н. М. Сергєєвої [4], О. В. Прядко [5], О. П. Гребельника [6], С. Терещенка та В. Науменка [7] тощо. Аналіз відповідних джерел свідчить, що сьогодні не існує єдиного визначення пільг, зустрічаються різноманітні терміни, галузевий підхід. Правові пільги ототожнюються з такими поняттями, як «компенсація», «розширення прав окремих суб'єктів», «звільнення від встановлених законом обов'язків», «стимулювання», «гарантії», «заохочення». В митному праві найчастіше це є позначенням звільнення від платежів або зниження ставки мита [8–10]. У митному законодавстві також відсутній єдиний підхід – від надання пільг щодо сплати податків і зборів, стягуваних при переміщенні товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон до надання пільг представництвам іноземних держав, міжнародним організаціям, представництвам іноземних фірм та офіційним особам на території України, а також дипломатичним представництвам України, що знаходяться за кордоном. Таким чином, проблеми митних і тарифних пільг досі потребують ґрунтового наукового дослідження та відповідного правового врегулювання.

Мета та завдання дослідження. Мета статті полягає в аналізі наукової літератури та нормативно-правових актів щодо визначення митних і тарифних пільг. Відповідно до означеної мети вирішуються такі завдання: формування понять «митні пільги», «тарифні пільги», класифікація митних і тарифних пільг, з'ясування їх ролі у митній політиці держави тощо.

Основний матеріал. Розглядаючи конструкцію інституту митних і тарифних пільг, звернемо увагу на наступне: в юридичних та економічних дослідженнях поняття пільг чи преференцій застосовуються на позначенні переваг у сфері митних відносин. Це може бути як особлива процедура справляння митних платежів (визначається як «митні пільги» та «митні пільги окремим категоріям осіб»), так і користування пільгами в процесі, наприклад, проходження митного контролю, або пільг щодо застосування митного режиму спеціальної митної зони. Пріоритет сплати митних податків і зборів іменується також як «тарифна пільга». Тобто, відсутнє розмежування термінів «тарифні пільги» й «тарифні преференції». Їх об'єднує те, що як і митні пільги в царині митних правовідносин вважається митними перевагами [5, с. 4]. При тому немає протиріч у визнанні митних пільг як стимулюючого заходу митної політики держави у наданні додаткових прав або звільнення від виконання обов'язків перед державою в процесі митних відносин, який полягає у спрощенні деяких процедур митного контролю, митного оформлення, незастосування або застосування спрощених митних формальностей при переміщенні товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон.

Зрозуміло, що подання або скасування митних пільг залежить від пріоритетів у зовнішньоекономічній діяльності. Функціональна спрямованість застосування митних регуляторів, а саме до них відносяться митні пільги,

пов'язана із впровадженням жорсткої або ліберальної політики відносно режимів імпорту й експорту. Домінуючими причинами, як правило, буває стан споживчого ринку, конкурентний фактор, наповнення державного бюджету, дані динаміки експортно-імпортних операцій (зовнішньоторговельний оборот), загострення світової фінансової кризи. Як відомо, підвищення ставок мита зумовлює скорочення обсягів зовнішньої торгівлі, а їх зменшення, у свою чергу, приводить до збільшення її обсягів. Слід зазначити, що багато законодавчих актів у сфері надання пільг мають не лише юридичне значення, але й очевидний політичний зміст, тому що відображають пріоритетні напрямки внутрішньої політики. На даний час, наприклад, такими є проблеми залучення іноземних інвестицій, проблеми захисту національного товаровиробника та багато інших.. все це свідчить про те, що як і всяке інше складне явище, митні пільги визнаються саме складним митно-правовим інститутом, в якому відсутня єдина методика класифікації, яка б давала змогу розглядати цей інститут як систему різних заходів, що використовує кожна країна світу.

Залежно від об'єкта надання митні пільги можна класифікувати на 1) митні пільги, які надаються фізичним особам; 2) митні пільги, які надаються юридичним особам; 3) митні пільги, що надаються відносно товарів та інших предметів.

Відповідно до обраного митного режиму (інколи кажуть обраного руху) митні пільги поділяються на митні пільги при імпорті; митні пільги при експорті; митні пільги при застосуванні режимів тимчасового ввезення (вивезення) та інших режимів.

Відповідно до чинного законодавства при імпорті сплачуються податки і збори, встановлені Законами України «Про Єдиний митний тариф» від 05 лютого 1992 р. [11], «Про Митний тариф України» від 05 квітня 2001 р. [12], Податковим кодексом України від 02 грудня 2010 р. [13], та застосовуються передбачені митні пільги.

При переміщенні товарів у режимі реімпорту власникам цих товарів або уповноваженим ними особам повертається вивізне (експортне) мито, якщо воно було сплачене при експорті в разі виконання умов режиму реімпорту (гл. 30) [14].

Відповідно до чинного законодавства, при експорті товарів та супутніх такому експорту послуг ставка податку становить «0» відсотків до бази оподаткування. При реекспорті товарів не справляється акцизний збір з товарів, що були вивезені платником акцизного збору за межі митної території України, не сплачується ПДВ. Як і в більшості країн світу, в Україні немає транзитного мита.

Товари, що переміщуються у режимі тимчасового ввезення (вивезення) звільняються від сплати податків – мита, податку на додану вартість, акцизного збору у разі дотримання вимог МК України (крім не зазначених у ст. 206 МК).

У разі зберігання товарів під митним контролем на митному складі не справляються податки і збори (мито, акцизний збір, податок на додану вартість), збір за знаходження товарів під митним контролем не сплачується за

ПРАВО ТА УПРАВЛІННЯ

умови дотримання вимог ст. 214 МК України «Строк зберігання товарів у режимі митного складу».

Закон України «Про Єдиний митний тариф» допускає безмитне ввезення та вивезення або пільгове обкладення митом товарів у разі функціонування митного режиму спеціальної митної зони. Розмір пільг і порядок їх надання встановлюється Верховною Радою України про спеціальні митні зони шляхом прийняття окремого закону для кожної з таких зон (ст. 21) [11].

Товари, не призначені для споживання на митній території України, знаходяться і реалізуються без справляння мита та податків, установлених на експорт та імпорт в межах митного режиму «магазин безмитної торгівлі» (гл. 37) [14].

При застосуванні митного режиму переробки на митній території України на ввезені товари для переробки сплачуються митні платежі з внесенням їх на депозит митного органу (гл. 38) [14]. Після закінчення процедури переробки і за умови вивезення продуктів переробки не пізніше двох років з дня ввезення, внесені кошти повертаються суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності. Якщо за умовами зовнішньоекономічного контракту передбачається проведення розрахунків частиною продуктів переробки, такі продукти оформлюються в митну режимі імпорту.

Митний режим переробки за межами митної території України є своєрідним зворотним відображенням переробки на митній території України (гл. 39) [14]. У випадку застосування митного режиму переробки за межами митної території України, товари з України вивозяться без застосування тарифних заходів. Продукти переробки, які ввозяться на митну територію України, підлягають оподаткуванню відповідно до чинного законодавства України.

Певні переваги можна отримати з використання митного режиму знищення або руйнування. Власник товарів звільняється від сплати податків та зборів, передбачених на імпорт, помістивши товар у режим знищення або руйнування. Такий режим може бути обраний власником у випадку, коли товар після переміщення через митний кордон України втратив свою якість або прострочено термін його зберігання. За митне оформлення відходів (залишків) податки можуть нараховуватись умовно залежно від заявленого митного режиму (гл. 40) [14].

Власник товару, що перебуває на митній території України та під митний контроль, може відмовитись від цих товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь (гл. 41) [14]. Митне оформлення товарів у митному режимі відмови на користь держави здійснюється без нарахування й справляння податків і зборів.

Залежно від сфери застосування, мети, функціональності та означення митних процедур, митні пільги можна поділити на: 1) митні пільги по сплаті митних платежів; 2) митні пільги при митному оформленні; 3) митні пільги при митному контролі.

Митні пільги по сплаті митних платежів можуть становити повне незастосування ставок мита, податків та митних зборів; часткове незастосування; повернення раніше сплаченого мита.

Митний кодекс України у ст. 302 «Тарифні пільги (тарифні преференції)» вказує, що це пільги, що надаються Україною у процесі реалізації її зовнішньоекономічної політики на умовах взаємності чи в односторонньому порядку щодо товарів, які переміщуються через митний кордон України, як звільнення від справляння мита, зниження ставок мита або встановлення тарифних квот на ввезення товарів. Закон України «Про Єдиний митний тариф» в розділі 3 вживає термін «тарифні преференції», передбачає застосування квот щодо преференційного ввезення товарів [11]. Там само знаходиться перелік способів надання тарифних преференцій. Зниження рівня митного обкладення допускається при ввезенні на митну територію України та вивезенні за межі цієї території товарів та інших предметів, які було відремонтовано та раніше ввезено на митну територію України або вивезено за межі цієї території; пошкоджених до пропуску їх через митний кордон України, але придатних для використання як вироби або матеріали; в інших випадках, що визначаються Кабінетом Міністрів України (ст. 20) [11]. Також допускається безмитне ввезення та вивезення або пільгове обкладання митом товарів, які: ввозяться у спеціальні митні зони на території України для кінцевого споживання в цих зонах; вивозяться із спеціальних митних зон для споживання за межами митної території України та походять з цих зон; вивозяться із спеціальних митних зон на митну територію України та походять з цих зон (ст. 21) [11]. Таким чином, зниження рівня митного обкладення та безмитне ввезення та вивезення або пільгове обкладання митом при перетині кордону спеціальних митних зон законодавець чомусь не відносить до тарифних преференцій.

У той же час тарифними преференціями є звільнення від обкладання митом, зниження ставок мита або встановлення квот на преференційне ввезення товарів та інших предметів, які: походять з країн, що розвиваються, і користуються Загальною системою преференцій; обертаються в прикордонній торгівлі (ст. 22) [11].

Мито – це вартісна категорія. Встановлення мита потребує диференціації зовнішньоторговельної політики держави, урахування зовнішніх і національних умов виробництва. У зовнішньоекономічних відносинах функціональна ознака мита виявляється вже від мети застосування. Так, фіскальне мито має винятково економічний характер, встановлюється для забезпечення надходження коштів до бюджету країни, може застосовуватись і при експорті, і при імпорті. Як правило, фіскальне мито застосовується відносно товарів, які виробляються в країні і є достатньо конкурентоспроможними з товарами іноземного виробництва. Протекціоністське мито застосовується відносно товарів, які створюють значну конкуренцію вітчизняним виробникам, тобто воно дискримінаційне відносно ввезення товарів іноземного виробництва, застосовується здебільшого у формі імпортного мита. Преференційне мито, як правило, поширюється на ті товари, які не виробляються у державі. Таке мито

використовується як при імпорті, так і при експорті товарів. Нерідко це номінальна або нульова ставка.

Проте розмір митної ставки не означає, що мито має однакову функціональну спрямованість. Величина ставки мита не дає можливості визначити результативність його застосування й сфері зовнішньоекономічних відносин. Вирішальне значення має рівень залежності між внутрішніми та зовнішніми цінами, рівень інфляції, стабільність курсу національної грошової одиниці.

Митні пільги при митному оформленні бувають такі: спрощене митне оформлення багажу як власних речей осіб, які переміщують митний кордон; позачергове перетинання державного кордону України представниками дипломатичних та консульських установ; спрощене митне оформлення вантажів; зміну терміну сплати мита, податків (відстрочка чи розстрочка). Так, наприклад, МК України встановлює випадки спрощеного порядку митного оформлення деяких видів товарів (ст. 79) [14], військової техніки іноземних держав, яка перетинає митний кордон України з метою надання Україні допомоги у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (ст. 74) [14]. Митне оформлення здійснюється першочергово в спрощеному порядку у разі переміщення через митний кордон України товарів, які необхідні для подолання кризових ситуацій (катастрофи, аварії, стихійне лихо, епідемії, епізоотії та ін.); гуманітарна допомога; міжнародна технічна допомога (товари, які відповідно до міжнародних договорів України надаються на безоплатній основі Україні для здійснення програм, проектів міжнародної допомоги); товари з обмеженим строком зберігання або такі, що потребують особливого режиму зберігання (спеціальних умов); радіоактивних матеріалів; фото-, аудіо- і відео матеріалів для засобів масової інформації; товарів, що слідують за процедурою МДП. Право визначення таких випадків належить Кабінету Міністрів України. Спрощений порядок митного оформлення передбачає спрощення процедури митного оформлення і скорочення часу його проведення за умов дотримання законодавства України. Надання окремим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності переваг у митному оформленні здійснюється відповідно уніфікації митних механізмів і підвищення ефективності міжнародного обігу товарами, усунення розбіжностей між національними митними процедурами, їх гармонізації і спрощення. Результатом такої роботи є розробка й підписання в 1973 р. Міжнародної конвенції про гармонізацію та спрощення митних процедур (Конвенції Кіото) [15] та приєднання до неї України.

У процесі здійснення митного контролю можуть застосовуватися такі митні пільги: проведення митного контролю в спрощеному порядку; переміщення через «зелений коридор»; проведення прикордонного контролю в транспортних засобах (біля них) та на спеціально визначених дипломатичних смугах руху (у приміщеннях); звільнення від окремих форм митного контролю.

Треба звернути увагу на те, що митний контроль та митне оформлення мають багато спільного. Наприклад, в митному контролі та в митному оформленні завжди присутні дії, пов'язані з реєстрацією й обліком митних

декларацій, з митним оглядом, з контролем над правильністю визначення коду товару відповідно до УКТ ЗЕД і країни походження, з контролем митної вартості, митних податків і зборів. Процесуальний зміст митного оформлення складається з документального та фактичного контролю. митний контроль обумовлює зміст і цілі митного оформлення. Майже на всіх етапах митного оформлення виконуються певні перевірочні, контрольні та інші виконавчо-розпорядчі дії. При митному оформленні відбувається документальне закріплення результатів митного контролю.

Митний кодекс України деякі митні пільги щодо здійснення митного контролю відносить до особливих процедур митного контролю (гл. 9) [14]. Мова йде про процедури, які відрізняються від загального порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон. До таких процедур відноситься звільнення від окремих форм митного контролю за умови обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Передбачено звільнення тільки від такої форми митного контролю, як митний огляд. Звільняється від митного огляду ручна поклажа та супроводжувальний багаж Президента України, Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, Голови та суддів Верховного Суду України, Голови та суддів Конституційного Суду України, Міністра закордонних справ України, генерального прокурора України та членів їхніх сімей, які прямують разом із ними незалежно від мети перетинання митного кордону України. Перелік осіб, які звільняються від митного огляду є вичерпним.

Порядок здійснення та умови спрощеного митного контролю передбачені у ст. 68 МК України. Спрощений митний контроль може здійснюватись при переміщенні громадянами через митний кордон України товарів, що не підлягають обов'язковому декларуванню та оподаткуванню і не відносяться до товарів, на переміщення яких через митний кордон України встановлено заборони чи обмеження. В пунктах пропуску через митний кордон України запроваджується двоканальна система митного контролю (як при в'їзді громадян на митну територію України, так і при виїзді за її межі) з обладнанням «зеленого» та «червоного» коридорів. «Зеленим» коридором громадяни користуються у випадках переміщення товарів, що не підпадають обов'язковому декларуванню та оподаткуванню. Громадяни самостійно приймають рішення щодо проходження спрощеного митного контролю. у разі порушення правил переміщення товарів через митний кордон України відповідальність наступає згідно діючого законодавства. Застосування спрощеного митного контролю дозволило привести митні процедури у відповідність до світових стандартів та прискорило проведення митного контролю та митного оформлення.

Особливістю правового регулювання надання митних пільг є встановлення правил митного контролю та митного оформлення товарів та інших предметів дипломатичними представництвами, консульськими установами, представництвами міжнародних організацій, а також їх персоналу та членів сімей персоналу, які користуються митними пільгами на території України

ПРАВО ТА УПРАВЛІННЯ

відповідно до Конвенції про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН (1947 р.), Віденської конвенції про дипломатичні зносини (1961 р.), Віденської конвенції про консульські зносини (1963 р.), Конвенції про спеціальні місії (1969 р.), Віденської конвенції про представництво держав у їх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру (1975 р.) [16].

Митні пільги для дипломатичних представництв залежать від рівня дипломатичного органу та надаються на підставі належним чином оформлених документів.

Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. встановила, що держава перебування відповідно до прийнятих нею законів та правил дозволяє ввозити і звільняє від усіх мит, податків і пов'язаних із цим зборів (за винятком складських зборів, зборів за перевезення і подібних послуг) речі, призначені для особистого користування дипломатичного агента або членів його сім'ї, які живуть разом із ним. Згідно з цією конвенцією їх особистий багаж може бути доглянутий на митниці тільки за наявності поважних підстав припускати, що в багажі знаходяться товари, ввезення й вивезення яких заборонено українським законодавством, міжнародними договорами або регулюється карантинними чи іншими спеціальними правилами.

Надання митних пільг передбачено у главі 50 МК України та встановлено для дипломатичних представництв іноземних держав; глави дипломатичного представництва іноземної держави та членів дипломатичного персоналу представництва; співробітників адміністративно-технічного персоналу дипломатичного представництва іноземної держави; консульських представництв іноземних держав та членів їх персоналу; іноземних дипломатичних і консульських кур'єрів; представників та членів делегацій іноземних держав; міжнародних організацій, представництв іноземних держав при них, а також для їх персоналу.

Митні пільги полягають: у звільненні від особистого митного огляду; у наданні права переміщувати через митний кордон товарів зі звільненням від митного огляду, сплати податків і зборів (за винятком зборів за зберігання предметів та за їх митне оформлення в зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, що зберігають такі предмети, чи поза робочим часом, установленим для митниць).

Глава дипломатичного представництва іноземної держави, члени дипломатичного представництва, а також члени їх сімей, які проживають разом із ними, можуть ввозити предмети, призначені для їх особистого користування, включаючи предмети початого облаштування, і вивозити предмети особистого користування. Такі ж пільги надаються консульським представництвам іноземних держав та членам їх персоналу, іноземним дипломатичним і консульським кур'єрам (на основі взаємності), представникам іноземних держав, членам парламентських та урядових делегацій, співробітникам делегацій іноземних держав (на основі взаємності).

Відповідно до Віденської конвенції 1963 р. та ст. 291 МК України у випадках, коли компетентні органи держави перебування мають серйозні

підстави вважати, що у валізі міститься щось крім кореспонденції, документів чи предметів, призначених виключно для офіційного користування, вони можуть вимагати, щоб вона була розпечатана в їх присутності уповноваженими особами держави, яка представляється. У разі відмови від розпечатання така валіза повертається до місця відправлення.

Особливості переміщення дипломатичної пошти та консульської валізи визначені у Віденській конвенції про дипломатичні зносини від 1961 р., Віденській конвенції про консульські зносини 1963 р. та відтворюються у ст. 291 МК України. Дипломатична пошта, пошта представництв міжнародних організацій, консульська валіза можуть містити тільки офіційну кореспонденцію, документи і предмети, призначені для офіційного користування. Дипломатична пошта, пошта представництв міжнародних організацій, консульська валіза не підлягають розкриттю або затриманню.

Особливі правила встановлені для транспортних засобів. Транспортні засоби, призначені для особистого користування, що переміщуються через митний кордон України та належать главам дипломатичних представництв іноземної держави та членам дипломатичного персоналу представництва, а також членам їхніх сімей підлягають декларуванню, де зазначається зобов'язання про зворотне вивезення або надається письмове зобов'язання про зворотне вивезення транспортного засобу за межі митної території України в разі, якщо потреби в заповненні митної декларації немає. Кількість транспортних засобів, які дозволяється ввозити для особистого користування, визначається на умовах взаємності щодо окремої держави. При ввезенні транспортних засобів за умов тимчасового користування ввізне мито, акцизний збір, податок на додану вартість та митні збори (за винятком зборів за зберігання та оформлення поза робочим часом митниці) не сплачуються.

Зі змісту норм міжнародних актів щодо надання митних пільг (Віденські конвенції) випливає, що таким поняттям є «привілеї». Саме так частіше називаються переваги, що надаються учасникам митних відносин на підставі міжнародних договорів та угод. Тобто митні пільги й привілеї у митних відносинах – це переваги, винятки із загального правила нормативного характеру, які мають єдину природу. Їх неможливо ототожнювати з імунітетом. Матеріальних і соціальних благ імунітет не передбачає.

Висновки. Митні пільги є складним митно-правовим інститутом, що формулюється як захід митної політики держави в наданні визначених законодавством певних переваг у застосуванні тарифних пільг і преференцій, незастосуванні або спрощеному застосуванні деяких митних формальностей, спрощенні процедур митного контролю тощо. Питання термінології є першочерговою проблемою у з'ясуванні змісту митних переваг, що надаються учасникам митних відносин. Тільки з вирішенням цієї проблеми можливо здійснити систематизацію норм, що передбачають надання митних пільг, у тому числі і такі, що надаються учасникам митних відносин на підставі міжнародних нормативно-правових актів у силу їхнього пріоритету над нормами національного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Кивалов С. В. Средства осуществления таможенной политики Украины : учеб. пособие / С. В. Кивалов. – Одесса : Астропринт, 1995. – 128 с.
2. Малько А. В. Льготы в праве : общетеоретический аспект / А. В. Малько // Правоведение. – 1996. – № 1. – С. 37–47.
3. Габричидзе Б. Н. Практика применения Таможенного кодекса Российской Федерации : произ.-практ. изд. / Б. Н. Габричидзе. – М. : Книжный мир, 1998. – 495 с.
4. Сергеева Н. М. Митні пільги для туристів / Н. М. Сергеева // Митна справа. – 2003. – № 4. – С. 33–36.
5. Прядко О. В. Митні пільги та тарифні преференції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Прядко Олена Вікторівна ; Нац. юрид. акад.. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – 19 с.
6. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 696 с.
7. Терещенко С. Основи митного законодавства в Україні. Теорія та практика : навч. посіб. / С. Терещенко, В. Науменко. – К. : Август, 1999. – 296 с.
8. Жорін Ф. Л. Правові основи митної справи в Україні : навч. посіб. / Ф. Л. Жорін. – К. : КНЕУ, 2001. – С. 112–133;
9. Митне право України : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Ченцова та Д. В. Приймаченка. – Вид. 2. – К. : Істина, 2008. – С. 218–222;
10. Дудчак В. І. Митна справа : навч. посіб. / В. І. Дубчак, О. В. Мартинюк. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 29–32.
11. Про Єдиний митний тариф : Закон України від 05.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 19. – Ст. 259.
12. Про Митний тариф України : Закон України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 24. – Ст. 125.
13. Податковий кодекс України : затв. Верховною Радою України 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
14. Митний кодекс України : затв. Верховною Радою України 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38–39. – Ст. 288.
15. Міжнародна конвенція про гармонізацію та спрощення митних процедур від 18 травня 1973 р. в редакції Протоколу 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wcoomd.org>.
16. Сандровский К. К. Международное таможенное право : учебник / К. К. Сандровский. – К. : Знання, КОО, 2000. – С. 248–268.

Стаття надійшла до редколегії 10.12.2011

Шульга М. Г. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».